

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 januari 2014 / rapportnummer 2661-76

1. Oordeel over het MER

Het waterschap Hollandse Delta heeft vastgesteld dat een aantal dijktrajecten van de primaire waterkering langs het Hollands Diep en het Haringvliet niet voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen. Om deze trajecten te versterken stelt het waterschap een projectplan op. Hiervoor wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Bevoegd gezag voor het goedkeuren van het projectplan en voor de m.e.r.-procedure zijn Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie'¹) zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Het MER is zeer omvangrijk en voorzien van een groot aantal achterliggende rapporten en memo's.^{2,3} De Commissie constateert niettemin een aantal tekortkomingen, die zij essentieel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming:

- In het MER wordt onvoldoende aandacht besteed aan de negatieve effecten op het Nationaal landschap Hoeksche Waard. Deze effecten betreffen:
 - het ontstaan van diverse abrupte overgangen tussen dijksecties. Dit wordt in het MER onderschat, doordat de effecten alleen worden beschreven per sectie en niet voor dijktrajecten als geheel;
 - het kappen van diverse kenmerkende bomenrijen langs de dijk. Daarbij ontbreekt ook een beschrijving van maatregelen die de landschappelijke effecten van de kap kunnen compenseren.

Gezien de hoge waarde van het Nationaal landschap Hoeksche Waard behoort het MER naar oordeel van de Commissie een alternatief voor de dijkversterking te bevatten waarin de landschappelijke kwaliteit voorop staat, uiteraard binnen de doelstellingen voor hoogwaterveiligheid.

- In het MER wordt onvoldoende aandacht besteed aan effecten voor diverse vleermuissoorten, noordse woelmuis en bever en de noodzakelijke maatregelen om deze effecten te voorkomen of te verzachten.

De Commissie signaleert daarnaast dat belangrijke conclusies in het MER niet navolgbaar zijn en/of niet worden onderbouwd. Ook zijn gegevens niet altijd consistent in het MER verwerkt. In de tekst wordt onvoldoende verwezen naar relevante onderliggende rapporten. Daardoor is het voor betrokkenen niet eenvoudig een beeld te krijgen van de relevante informatie voor het besluit. In het vervolg van het advies worden daarvan enkele voorbeelden gegeven. In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe. In hoofdstuk 3 doet de Commissie een aantal aanbevelingen voor het vervolg op het terrein van de steenbekleding, natuur en cultuurhistorie.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

² Zie ook bijlage 1 voor een overzicht van deze achtergrondrapporten. Een deel van deze rapporten zijn niet openbaar. De Commissie adviseert om deze rapporten openbaar te maken in de eerstvolgende openbare stap van de besluitvorming.

³ Tussen de Commissie, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer heeft op 19 december 2013 een toelichtend gesprek plaatsgevonden. Van een aantal zaken die in dit gesprek aan de orde zijn geweest, heeft de initiatiefnemer een verslag gemaakt. Dit verslag heeft de Commissie ook betrokken bij de toetsing van het MER. De Commissie adviseert dit verslag openbaar te maken.

2. Gesignaleerde tekortkomingen

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

2.1 Nationaal landschap Hoeksche Waard

In het MER wordt onvoldoende aandacht besteed aan de negatieve effecten van het voornemen op het landschap in het algemeen en op het Nationaal landschap Hoeksche Waard⁴ in het bijzonder.

Effecten en compensatie bomenkap

In het MER staat dat is gekozen voor een boomloos profiel voor de dijkversterking. Het MER beschrijft daarnaast dat het voor de dijkversterking noodzakelijk is bomen te verwijderen van de dijk. In de mondelinge toelichting⁵ is aangegeven dat de onderbouwing voor de keuze voor dit boomloos profiel te vinden is in het gebiedsprofiel voor de Hoeksche Waard van de provincie.⁶ In dit gebiedsprofiel voor de Hoeksche Waard van de provincie is het voorbeeldprofiel voor de primaire waterkering beschreven zonder beplanting (pagina 41 gebiedprofiel). Op dezelfde pagina staat de primaire kering beschreven als strakke dijk met soms lange bomenrijen aan de voet van de binnenzijde van de dijk die extra markering geven aan de buitenrand van de Hoeksche Waard (de dijktrajecten binnen het plangebied zijn vrijwel allemaal voorzien van deze bomenrijen). Het gebiedsprofiel geeft dus geen onderbouwing of duidelijkheid over welke optie voor beplanting nu feitelijk de voorkeur verdient.

De Commissie onderschrijft dat het voor het aanpassen van het dijkprofiel soms noodzakelijk is bomen te kappen. In het MER wordt beschreven dat is gekozen voor een beperkt werkterrein, zodat de kap zich beperkt tot het noodzakelijke. De zwaarte van het effect van deze kap op het landschap wordt echter naar oordeel van de Commissie onderschat in het MER. De gekapte bomen worden deels gecompenseerd, waarbij de bomen in een groep worden geplant. Deze compensatie betreft alleen het aantal bomen en gaat daarmee voorbij aan de landschappelijke karakteristiek. Naar oordeel van de Commissie is het echter goed mogelijk de effecten van de kap op het landschap te compenseren; dit zou bijvoorbeeld kunnen door:

- de aanplant van bomen in rijopstelling op grotere afstand langs de versterkte dijk of op een aan te leggen overhoogte;
- het aanplanten van bomenrijen langs andere dijken dan de primaire waterkering waar de bomenrijen in het verleden verdwenen zijn.

De beschrijving van de mogelijkheden voor compensatie van landschappelijke effecten van bomenkap ontbreekt in het MER.

⁴ Op pagina 46 in het MER staat dat de status van Nationaal landschap niet meer van kracht is voor de Hoeksche Waard. Dit is onjuist. Elders in het MER wordt wel uitgegaan van de juiste status.

⁵ Zie voetnoot 3.

⁶ *Gebiedsprofiel Hoeksche Waard*, Provincie Zuid-Holland, 25 april 2013.

Landschappelijke effecten veranderingen dijk

Het voornemen bestaat uit de versterking van een aantal dijktrajecten, met daarbinnen secties. De effecten op het landschap zijn beschreven per sectie, de kleinste eenheid waarin de dijkversterking is onderverdeeld. Uit een mondelinge toelichting en in mindere mate uit het MER bleek dat er diverse (zeer) abrupte overgangen tussen dijksecties ontstaan; deze overgangen zijn niet gevisualiseerd in het MER. Doordat de effecten op landschap niet voor de dijk als geheel zijn beschreven, blijven de sterke negatieve effecten van deze abrupte overgangen voor de landschappelijke kwaliteiten van de dijk onderbelicht. Dit klemt temeer omdat de dijken een belangrijke rol spelen bij de kernkwaliteiten van het Nationaal landschap. Uit de mondelinge toelichting bleek dat op een aantal locaties ook andere oplossingen zijn bekeken. Deze varianten zijn echter niet in het MER beschreven, en kunnen dus ook niet bij de besluitvorming worden betrokken.

Landschappelijk alternatief

Gezien de hoge waarde van het Nationaal landschap Hoeksche Waard ontbreekt in het MER de beschrijving van een alternatief voor de dijkversterking waarin de landschappelijke kwaliteit voorop staat (binnen de randvoorwaarden van hoogwaterveiligheid). Uitwerking van een dergelijk alternatief sluit goed aan bij de ambitie van de Provincie, zoals aangegeven in het gebiedsprofiel (p20), om het zuidelijke deel van de Hoeksche Waard aantrekkelijker te maken voor recreatie en natuur.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER een zogenaamd landschappelijk alternatief te beschrijven waarbij de versterking van de landschappelijke kwaliteit van het gebied, naast de doelstellingen voor hoogwaterveiligheid, voorop staan. De kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard, een compensatie van bomenkap die vanuit landschappelijk oogpunt optimaal is en het minimaliseren van overgangen tussen dijksecties zijn voor dit alternatief belangrijke uitgangspunten. De Commissie beveelt aan daarbij landschapsarchitectonische expertise te betrekken en de overgangen zonder en met aanvullende maatregelen te visualiseren.

2.2 Natuur

Vleermuissoorten

In het MER wordt onvoldoende aandacht besteed aan de diverse vleermuissoorten in het gebied. Zoals aangegeven in de vorige paragraaf, moeten langs de te versterken dijk vele bomenrijen worden gekapt. Uit het Natuurwaardenonderzoek blijkt dat de bomenrijen langs de binnenzijde van de dijk op traject 2, sectie 6 tot en met 11, moeten worden gezien als essentieel foerageergebied voor de laatvlieger. Ook zijn in het hele traject verblijfplaatsen en paarterritoria voor diverse vleermuissoorten aangetroffen. Het kappen van de bomen geeft mogelijk een negatief effect op de vleermuis. Dit geldt ook voor verblijfplaatsen die mogelijk verdwijnen. Mede daarom sluit het Natuurwaardenonderzoek (pagina 37) ook af met de aanbeveling een mitigatieplan op te stellen. In het MER ontbreekt echter een breed onderzoek naar de haalbaarheid en effectiviteit van mogelijke mitigerende maatregelen. Er wordt wel een mitigerende maatregel beschreven, maar deze bestaat alleen uit het niet 's nachts uitvoeren van de werkzaamheden. Deze maatregel komt niet tegemoet aan de mogelijke effecten van de bomenkap op de laatvlieger en andere vleermuissoorten. Het MER beschrijft daarom niet

de noodzakelijke mitigerende maatregelen ten aanzien van de effecten op deze vleermuissoorten.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER het essentiële leefgebied van de laatvlieger en andere vleermuissoorten meer in detail in beeld te brengen en in te gaan op de effecten van de bomenkap en verdwijnen verblijfplaatsen en noodzakelijke mitigerende maatregelen hiervoor. Ga ook in op de invloed van het voornemen op de gunstige staat van de instandhouding van de laatvlieger en andere vleermuissoorten.

Noordse woelmuis

In het MER zijn de effecten van het voornemen op de noordse woelmuis⁷ onvoldoende beschreven. Voor de noordse woelmuis is een verbeterdoelstelling opgenomen, hiervoor zijn in het beheerplan voor Natura 2000-gebied Hoeksche Waard maatregelen opgenomen bestaande uit het realiseren van extra habitat. Tevens is de soort beschermd door de Flora- en faunawet. In het achtergrondrapport *Natuurwaarden Hoeksche Waard Zuid* worden negatieve effecten op de soort niet uitgesloten en wordt aanbevolen een mitigatieplan op stellen.

In het MER wordt geconcludeerd dat door het aanleggen van extra habitat voorzien in het beheerplan effecten op de noordse woelmuis zijn uitgesloten. Er is dan ook geen mitigatieplan opgenomen. Deze beheermaatregelen staan echter los van dit voornemen, waardoor wel rekening moet worden gehouden met effecten voor de noordse woelmuis (deze maatregelen worden immers genomen in het kader van de verbeterdoelstelling, en niet voor het mogelijk maken van de dijkversterking). Bovendien wordt niet aangetoond dat de woelmuis zich voorafgaand aan de aanvang van de werkzaamheden voor de dijkversterking zich heeft gevestigd in het nieuwe habitat.

Naar oordeel van de Commissie zijn mitigerende maatregelen in het kader van de dijkversterking echter goed mogelijk. De Commissie denkt hierbij aan het opnieuw aanleggen van een rietzone langs de buitenzijde van de versterkte dijk, zodat het volledige habitat van de noordse woelmuis gemitigeerd kan worden. Zonder deze mitigerende maatregelen is naar oordeel van de Commissie niet aangetoond dat aantasting van natuurlijke kenmerken⁸ van Natura 2000-gebied Hollands Diep kan worden voorkomen. In het MER ontbreekt een beschrijving van de noodzakelijke mitigerende maatregelen ten aanzien van de effecten op deze soort.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de haalbaarheid en effectiviteit van de noodzakelijke mitigerende maatregelen voor de effecten op de noordse woelmuis te onderzoeken.

⁷ De noordse woelmuis is een voor Nederland endemische soort, hij komt dus alleen nog in Nederland voor. De Hoeksche Waard en de Biesbosch zijn de belangrijkste gebieden voor de noordse woelmuis.

⁸ Er is een verbeterdoelstelling voor de noordse woelmuis.

Bever

Voor de bever zijn in het definitieve aanwijzingsbesluit van Natura 2000-gebied Hollands diep instandhoudingsdoelen opgenomen. Uit het MER en achterliggende rapporten komt niet duidelijk naar voren of er een mogelijk effect op het leefgebied van de bever te verwachten is. Voorkomen en verspreiding van de bever worden niet in beeld gebracht.⁹ Onduidelijk is daarmee of voorgenomen werkfasering in APL polder¹⁰ daarmee ook voldoende is als mitigatie voor de bever.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming het voorkomen en eventuele effecten op de bever in beeld te brengen. Werk indien nodig mitigerende maatregelen uit.

3. Overige opmerkingen met aanbevelingen

De opmerkingen in het verdere advies hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen. De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

3.1 Steenbekleding

In het MER wordt aangegeven dat over een groot deel van het dijkverbeteringstraject de grasbekleding op het buitentalud niet voldoet en deels moet worden vervangen door een steenbekleding (soms wordt een 2 meter hoge steenbekleding genoemd, terwijl elders 5 meter hoge steenbekleding wordt beschreven). De onderbouwing hiervan ontbreekt in het MER en de ter beschikking gestelde achterliggende rapporten. De in het programma van eisen¹¹ opgenomen eis dat enkel het voorland in de beschermingszone in de berekeningen van de golfoploop wordt meegenomen is naar oordeel van de Commissie te conservatief, de hoogwaterveiligheid is dus niet in het geding. Voor de teenbeschermingsconstructie van breuksteen bestaan echter landschappelijk en qua ruimtebeslag minder ingrijpende alternatieven.¹² Vanuit landschappelijk oogpunt zou de breuksteen ook met grond afgedekt kunnen worden. Dit kan ook gunstig zijn voor het herstel van waardevolle vegetatie¹³ van/langs de dijk (zie ook §3.2).

- De Commissie adviseert aan te geven of het in de berekeningen meenemen van het gehele voorland effect heeft op de benodigde aan te brengen verdediging van het buitentalud. Tevens raadt de Commissie aan de mogelijkheid van alternatieve teenconstructies te

⁹ Zie ook zienswijze 2, waarin aandacht wordt gevraagd voor de bever.

¹⁰ Albert-, Pieters-, en Leendertspolder.

¹¹ Zie onder andere Memo LW-AF20130535

¹² Zie ook een zienswijze 4 die aandacht vraagt voor andere oplossingen voor dijkbekleding.

¹³ Uit het natuurwaardenonderzoek blijkt dat op dijklichaam potentieel waardevolle begroeiing mogelijk is. Herstel en ontwikkeling daarvan kan aansluiten bij ambitie om zuidelijke zone Hoeksche Waard aantrekkelijker te maken voor natuur en recreatie.

onderzoeken zoals zwaardere opsluitbanden in combinatie met een langer en zwaarder teenschot.

3.2 Natuur

Mitigerende maatregelen alluviaal bos Natura 2000-gebied Hollands Diep

In het MER staan de gevolgen voor Natura 2000 gebied Hollands Diep beschreven. Hieruit blijkt dat er een klein oppervlakte van habitattype alluviaal bos (tijdelijk) wordt aangetast. Met toepassing van de leidraad significantie¹⁴ wordt terecht geconcludeerd dat deze effecten niet significant zijn. Om te passen binnen de kaders van de Natuurbeschermingwet (1998) is het daarom niet nodig mitigerende maatregelen te beschrijven. De inhoudseisen van het MER vragen echter ook om de beschrijving van mitigerende maatregelen. Omdat het hier niet gaat om significante effecten, is dit geen essentiële informatie voor de besluitvorming.

- Wel beveelt de Commissie aan om kansen voor optimalisatie door het nemen van mitigerende maatregelen te beschrijven. De Commissie denkt hierbij aan, indien de technische randvoorwaarden dit toelaten, het niet of beperkter toepassen van steenbekleding op de dijk daar waar voorland aanwezig is, zodat de oorspronkelijke vegetatie, alluviaal bos, behouden kan blijven of zich na de ingreep kan herstellen (zie ook §3.1).

3.3 Cultuurhistorie

In het MER (op pagina 26 van het Project-milieueffectrapport en in Bijlage 4 Effectbeschrijving pagina 41) wordt beschreven dat het gemaal *Hoogezandse Polder* (deels nog uit 1795) waardevol is, maar niet is aangemerkt als (gemeentelijk of rijks-) monument. Elders in het MER (pagina 86) staat dat dit gemaal moet worden gesloopt voor de dijkversterking. Dit negatieve effect wordt verder niet benoemd of weergegeven in de effecttabellen. Er zijn ook geen varianten voor de dijkversterking beschreven waarin het gemaal behouden kan blijven. Dergelijke varianten zijn echter mogelijk wel beschikbaar (constructie in de dijk, net als bij sommige woningen wordt toegepast). Dit sluit ook goed aan bij de ambitie om het zuidelijke deel van de Hoeksche Waard aantrekkelijker te maken voor recreatie en natuur. De Commissie acht dit echter niet essentieel, omdat het gemaal geen beschermde status heeft.

- De Commissie adviseert de mogelijkheid van behoud van het gemaal Hoogezandse Polder te betrekken bij de besluitvorming.

¹⁴ Leidraad significantie, Steunpunt Natura 2000, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Waterschap Hollandse Delta

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland

Besluit: vaststellen projectplan Waterwet, mogelijk vaststellen bestemmingsplan(nen)

Categorie Besluit m.e.r.: D 3.2

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D 3.2

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: versterken primaire waterkeringen

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in De Echo – Hoeksche Waard van: 18 april 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 23 april tot en met 21 mei 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 17 april 2012

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 12 juni 2012

kennisgeving MER in de Staatscourant van: 8 november 2013

ter inzage legging MER: 11 november 2013 tot en met 23 december 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 11 november 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 20 januari 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. C. van der Giessen

dr. J. Renes

drs. W. Smal (werkgroepsecretaris)

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

dr. N.P.J. de Vries

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag.

De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Project-milieueffectrapport Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, 18 september 2013;
- Ontwerp-Projectplan Waterwet Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, 8 oktober 2013;
- Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, Effecten op natuurwaarden, Passende beoordeling Natuurbeschermingswet, toetsing EHS en Flora- en faunawet, september 2013;
- Geofysisch onderzoek voor dijkverbeteringsproject Hoeksche Waard Zuid tussen dijkkring 27.5 en 45.9 (dig.), 16 augustus 2011;
- Planstudie Hoeksche Waard Zuid- Geotechnisch ontwerp t.b.v. C3a moment, 12 augustus 2013;
- Natuuronderzoek aantallen en soorten muizen, datum onbekend;
- Natuuronderzoek muizen traject A-H, I-K en L-O, datum onbekend;
- Natuuronderzoek Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid Effecten op natuurwaarden, augustus 2013;
- Natuurwaarden onderzoek Hoeksche Waard Zuid in het kader van de Flora- en faunawet, 4 november 2012;
- Quickscan Natuurwaarden Hoekse Waard Zuid in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur, 27 april 2011;
- Geotechnisch onderzoek betreffende planstudie Hoeksche Waard Zuid, 11 mei 2012;
- Gebiedsprofiel Hoeksche Waard, 25 april 2013;
- Memo Overslagberekeningen t.b.v. binnentalud, 6 juni 2013;
- Memo Ontwerp kleiverbeteringen, 29 mei 2013
- Notitie Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid en oplossing gemaal Westerse Polder, 24 december 2013
- Korte toelichting overgangen dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, 24 december 2013
- Veiligheidsanalyse Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid definitief, 22 december 2011;
- Beoordeling van de grasbekleding (Aanvullende veiligheidsanalyse dijkbekledingen buitentalud Planstudie Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid) definitief juni 2013
- Ontwerp harde bekledingen Planstudie dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, intern concept juni 2013;
- Gemaal De Volharding, Inspectierapport en Veiligheidsanalyse Waterschap Hollandse Delta, definitief juni 2013;
- Aanvulling Veiligheidsanalyse Kunstwerken Gemaal Westerse Polder Gemaal De Boezemloozende Schutsluis Strijensas Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid Waterschap Hollandse Delta, definitief juni 2013;
- Vooronderzoek Conventionele Explosieven Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, definitief, 20 november 2012;
- Archeologisch Bureauonderzoek Dijkversterkingsproject Hoeksche Waard Zuid Waterschap Hollandse Delta, concept 14 november 2012;
- Milieukundig bodemonderzoek, Vooronderzoek en Advies Onderzoeksstrategie Dijkversterkingsproject Hoeksche Waard Zuid, definitief 18 maart 2013.

De Commissie heeft kennis genomen van 9 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 2 januari 2014 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid

ISBN: 978-90-421-3889-6

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

